

BUDOWAĆ SIĘ (99) *vb impf*

się (70), sie (29)

o oraz a jasne.

inf budować się (22). ◇ *praes 1 sg* buduję się (2). ◇ *3 sg* buduje się (23). *1 pl* buduj(e)my się (3). ◇ *2 pl* budujecie się (2). ◇ *3 pl* budują się (13). ◇ *praet 3 sg m* budował się (1). *f* budowała się (1). ◇ *3 pl m pers* budowali się (4). *subst* budowały się (3). ◇ *fut 3 sg m* budować się będzie (1). ◇ *con 1 sg m* bym się budował (1). ◇ *3 sg m* by się budował (4). *f* by się budowała (1). ◇ *1 pl m pers* byśmy się budowali (2). *3 pl m pers* by się budowali (5). ◇ *subst* by się budowały (1). ◇ *imp 2 pl* buduj się (1). ◇ *1 pl* budujemy się (1). ◇ *2 pl* budujcie się (4). ◇ *part praes act* budując się (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (XVII) – XVIII w.

1. *Być wznoszonym; exurgere aedificiis Mącz; aedificari Vulg (23)* : Tegoz czału Venetia miaŝto znamienite dla boiazni Atile poczęło ŝie budować y oŝadzać. *MiechGlab 57; BielKom B7v; Leop 1.Esdr 5/16; RejZwierc 186; KochPs 33; GórnRozm M2; Szkoły y Akadémie dla náuki napierwey ŝię budują SkarKaz 455a, 455a [3 r.].*

a. *Wznosić sobie dom, zabudowania; extruere, exurgere aedificiis Mącz (13)* : abowyem Kroly ye ° m. dopvfczicz bi thego nyemogl abi nayego ktho ŝobycz ŝyze myal a bvdowacz *LibLeg 11/175; BielKron 75v, 363; Mącz 309a, 435c; GórnRozm Mv; Aby ŝie żaden nie budował/ aż ŝie Vrzędnikowi opowie. GostGosp 166, 30.*

budować się na czym (5): Tak czżnią zli goŝpodarze Co ŝię buduyą nawŝparze *RejKup t2v; BielKron 298v; Mącz 422d. Cf Przysłowie.*

Przysłowie: Tákże też ty nie buduy ŝie ná ŝlábym lodu. *RejWiz 80v; Prot C2v.*

2. *Wspierać się, fundować się na czymś, być wspartym, ufundowanym na czymś; tworzyć się, konstruować się, być tworzonym, konstruowanym (często jako składnik alegorii); aedificari, coaedificari, superaedificari Vulg (66)* : Bo nye dla ápoŝtołow to pan roŝkazał/ ále dla zbudowánya koŝcyoła ŝwego/ kthory ŝye do tych myaŝt buduye/ do końcá budować bęđzye *KromRozm III N3v; żeby z czytánia twego/ budowála ŝie y czeŝć a chwała Pána Kryŝtuŝowá Leop A3v; BudNT Act 9/31, Eph 2/22; CzechEp 107; NiemObr 34 [2 r.]; WujNT 433 marg, 1.Petr 2/5; Iáko ŝię buduje ferdeczny koŝcioł. SkarKaz 457a marg, 633b.*

budować się z kogo, z czego (3): *SkarJedn 40, 156; Koniec małżeńŝtwa ŝá dżiateczki/ z ktorych ŝię dom buduje SkarKaz 421a.*

budować się na kim na czym (52): ábyŝmy ŝie ná ludziách niebudowáli *KrowObr 232v, 15 [2 r.], 16v, 108v; Leop Eph 2/22; RejPos 301, 338; áni ŝie ná tákim mniemánium/ ktore ŝlábŝe baczę być nád iefienny lod/ budować niechcę. CzechRozm 162, 113, 164v; SkarJedn 399; mowę tę rozumieć trzebá o Rzymŝkiew wierze, ktora ŝię ŝłowem Bożym brzydzi, nie o Chriŝtiánŝkiew prawdziwey która ŝię ná lámym ŝłowie Bożym buduje CzechEp 108, 89, 107, 108, 109, 126 (21); CzechEpPORz *3v; NiemObr 7, 34 [2 r.], 69, 76; Nie dufay temu/ kto gładkoŝć miŝuie/ Bo ten ná ŝlábym grunćie ŝye buduje KochPieŝ 17; Phil H2, O2; GrabowSet I4; Apoŝtołowie y prorocy ŝá też fundámentem po Chriŝtuŝie/ na ktorych ŝię buduje koŝcioł iego. WujNT 672, Act 9/31, Eph 2/22, Iud 1/20; WysKaz*

36; Poft duchowny cielesnego nie pfluie/ y owlżem cielesny ná duchownym fię buduie. *SkarKaz* 120a, 121b [2 r.]; *SkarKazSej* 696b.

Przysłowie: Ktołz fię kolwiek tedy buduie ná pietrze: álbo ná Papieżu: álbo ná którym kolwiek innym fundamencie/ okrom tey iedyney opoki/ K. Syná B. żywe⁸⁰/ buduie fię iáko łam Syn Boży/ powieda ná pialku/ ná Antykryście/ y ná Szátanie. *KrowObr* 15; ábym fie niebudował ná pialku *KrowObr* 108v; *CzechRozm* 164v; *NiemObr* 76. [ogółem 4 r.].

3. *Umoralniać się, poprawiać się; exempla nobilia subdunt alicui aculeos, petere ab aliquo exemplum, trahere ad exemplum aliquid, tangi exemplo aliquo, exemplo optimi cuiusque facere Cn; aedificari Vulg (10)*: *WujNT* 1.Cor 14/17; Nie dofyc fię dzieie łprawiedliwości/ gdy w wieży y więzieniu rozboyniká łkarzą/ áz gdy trupá iego ábo głowę wywiełzą/ áby fię drudzy karáli y budowáli. *SkarKaz* 3b, 82a.

budować się z kogo, z czego (2): áby fię z dobrego náłzego záchowania budowáli *SkarŻyw* 59; pokałz [...] chuć twoię ku Bogom żeby fię z ciebie drudzy budowáli. *SkarŻyw* 188.

budować się przez co: Włafność tedy wiary prawdziwey iest áby będąc mocną y pewną/ tych ktorzy fię przez nię buduią/ nie ofzukawála áni zówodziła *NiemObr* 69.

budować się czym (4): brácia/ prętko fię vpominánim ie⁸⁰ budowáli. *SkarŻyw* 411, 310, 462, 517.

Formacje pochodne: *pobudować się, ubudować się, zbudować się*.

Cf **BUDOWANIE SIĘ, BUDUJĄCY SIĘ**